

Letno sporočilo

glavne deške šole

V

LOKI

1866.

Založila loška deska glavna šola. — Natisnil Jož. Rud. Milic v Ljubljani.

Otrok doma in v šoli.

Starši, oskerbniki in prijatli šolskih otrok! Sprejmite jih, ktere ste nam bili izročili, po dokončanem šolskem letu spet v svojo skerb. Prepričajte se iz njih napredka, ki ga vam kaže razredba, še bolj pa iz njih vedenja, koliko so se letos po umu izbistrili in na sercu zboljšali. Sprejmite pa tudi sporočilo naše, ktero vam kaže, da so otroci posebno vaši t. j. naznanja naj vam nektore čertice, iz kterih spoznajete, da je vaša dolžnost skerbeti, da dom pripravi šoli dobro podlago in jo vseskozi krepko podpira, da dom in šola v lepi vzajemnosti dosežeta namen prave otroške odreja. Viribus unitis — t. j. z zedinjenimi močmi — tukaj res velja. Gotovo je, da le potem, ako dom šoli pravo podlago pripravi, pa tudi šola od domače izreje zvesto podpirana — svojo preimenitno dolžnost vestno spolnuje — je upati, da bode mladost prav odrejena.

1. Kaj naj stori domača izreja, preden pošlje otroka v šolo.

Pervo odrejišče otroku je domača hiša. Bog deli otroku življenje po roditeljih, in od njih mora tudi otrok dobivati svojo izrejo po božji naredbi. Sveta dolžnost staršev je, da skerbijo svojim otrokom za živēž, pa tudi za odreja.

Stvarnik sam je vcepil maternemu sercu posebno ljubezen, ktera mater sili svoje otročiče ljubiti; mati, ki zamori to naj blažje čutilo, se odpove ljubeznjivemu imenu maternemu, in žalostno bega red, po kterem spolnuje stvarnik svoje neskončno modre sklepe. Da natorno čutilo roditeljev do njihovih malih še v višem pomenu posveti, je postavil prenovljevavec človeškega rodu, božji izveličar Jezus Kristus posebni zakrament, kteri posvečuje starše in otroke v keršansko družino. Moč natorne ljubezni, s ktero je stvarnik roditelje in otroke sklenil, posvečena po moči svetega zakona, je tedaj pravi vzrok, ki daje domači izreji toliko imenitnost in vrednost, da se nikakor nadomestiti ne da.

Materin živēž otroku naj bolj tekne, pa je tudi materna izreja pri njem naj bolj potrebna in naj več izda. Nezmožni mali potrebujejo, delj kot brezumne živalice, od svojih roditeljev pomoči, da si ohranijo in vterdijo življenje. To pa je ravno očiten opomin Stvarnika do svojih namestnikov pri otrocih, do staršev, naj svojim ljubim malim zraven telesne oskerbi zbudajo tudi dušno življenje, ter oživljajo njene moči, um in voljo. V prvi mladosti zamorjeno otroško telo težko okrepča; pa tudi dušne moči v mladosti zanemarjene obtiče, — skoraj mertve ostanejo. Kakor se pri otrocih vterjuje moč telesna, tako se mora soglasno budit in gojiti tudi dušna. Da otroci tega potrebujejo, pričajo sami. Vsako uro skoraj kličejo po telesni hrani; njih telo namreč, še slabotno, hrepeni se urno okrepčevati, kar natora pripusti. Tako kličejo pa tudi po dušni hrani. Pogosto nerazumljivo mermljanje malih prosi, naj pomagata mati in oče, da se jim zbudi od Stvarnika jim dana dobrota jezika ali govorjenja. Kako vesela sta oče in mati, ko slišita pervikrat iz ust svojega ljubljenceka svoje ime! Kako nevretni bi morali vendar starši biti, ki bi ne naučili svojih otrok svojega jezika! Kakor je pa dolžnost roditeljev vstreči hrepenenju svojih otročičev, ki jih prosijo izreje posebno dobrotne zmožnosti, ki človeka loči od živali, tako je njih dolžnost otrokom svojim skerbeti za izrejo drugih dušnih moči, za ktero tudi sami prosijo. Radovednost malih, ki hočejo vse viditi, zlasti kar se lepo sveti, ali kar je lepo pisano, res je dostikrat že sitna materi ali očetu, toda natori otroški je primerna; razodeva prvo ukaželjnost pri otrocih; priča je, da že v otroških letih je treba zbudati čutila za vse, kar je lepo, dobro in sveto.

Kal, dovzetnost poštene izreje, ki se že v otroški dobi nahaja, potrebuje tedaj že v nji posebne skerbi, da v rasti ne zastane, ali se celo ne zamori. Žival ima svoj nagon, po katerem se privadi, živeža iskati, to delati, za kar jo je Stvarnik vverstil v premodri red vesoljnega stvarjenja; človek pa se mora vsega učiti, in sicer učiti od prvega časa svoje zavesti do smerti.

Pa tudi druga stran človeške nature, spridenost in nagnjenje k hudemu, se kaže že pri otroku.

Tudi ta se otrokom prezreti in pustiti ne sme; saj tudi vertnar v svoji drevesnici malo drevesce urno vravna in priveže, kakor hitro se krivičiti prične, saj tudi vinogradar pri svojih tertičah napčnih odrastkov pustiti ne sme.

Zelo bi se tedaj starši pregrešili, ko bi menili, da so svoje dolžnosti do otrok, preden jih pošljejo v šolo, že spolnili, ako jim preskerbé vsaki dan potrebnega živeža, jim napravijo obleko, in jih za ročice vodijo ter varujejo nevarnosti in se z njimi norčevaje kratkočasijo. Taki starši pač prezrejo, da ljubi mali nimajo samo telesa, Bog jim je vdihnil tudi neumerjočo dušo, ki se zbuja in svoje moči razodeva v zvezi s telesom, kakor rastejo telesne moči; taki starši prezrejo, da njih otroci niso le prebivavci te zemlje, ampak dediči nebeškega kraljestva.

Domača izreja je tedaj po naturnih postavah ustanovljena in po božjem povelji posvečena in v njegovi milosti blagoslovljena prva, prav za prav edina odrednišnica otrok.

Resnično je: Dajte nam dobrih staršev, in dobra bo izreja otrok. Starši pa zavoljo pomanjkanja časa, še bolj pa zavoljo pomanjkanja vednosti, potrebne izreje otrokom sami popolnoma dati ne morejo. Njim pomaga toraj šola, ki na podlago dalje zida, pomanjkljivosti dopolnjuje in napčnosti po moči popravlja. Šola je tedaj staršem potrebna pomočnica pri izreji otrok, da jim dalje um bistri in za zboljšanje ali poblaženje serca skerbi. Nikakor pa ni šola namestnica staršev, ki bi vso skerb za otroke prevzela; staršev popolnoma nadomestiti ni zmožna. Šola je proti splošni izreji otrok, kakor piše neki učen sedanji pisavec, kar so umetno napravljeni verti proti našim gojzdom ali sadnim vertom. Umetno napravljeni verti so lepota, kjer so; izredé marsikako predobro drevesce, kažejo nam marsikako lepo cvetlico in drevesce iz tujih krajev; ne nadomestijo pa nikoli naših gojzdov, v katerih raste krepki hrast, visoka smreka, košata bukev — nikdar ne bodo nadomestili naših sadnih vertov, v ktere nas zrelo rumeno sadje jako vabi. Šola je potrebna blaga naprava, ki v zvezi z domačo izrejo zamore izobraženje ljudstva in blagostanje njegovo zares lepo pospešiti. Gorje pa ji, ako jo domača izreja samo pusti.

Šola sme tedaj pričakovati, da ji bodo starši z veseljem pošiljali za poduk zbujenih, po sercu nepopačenih vbogljevih otrok.

a) Sila ni nikjer mila ali dobra; pregovor, ki zlasti pri šoli velja. Malo vspeha je pri šoli pričakovati, ki se mora napolnovati s pomočjo gosposke. Ukleta je že od sirovih staršev do tal; škoduje ji to — se vé v tem oziru — ker sovraštvo očetovo tudi otrok v šolo prinese. Kakšno ljubezen, kakšno zaupanje, in kakšen sad more otrok od take šole imeti? Da bo šola svoj namen doseči mógla, jo morajo starši ljubiti, kot svojo dobrotno pomočnico in to ljubezen do šole otrokom vploditi. Časa napredek, otrokom in staršem zaželena boljši prihodnost res zahteva, naj bi starši svoje otroke prav izredili, kolikor je naj bolj moč. Starši, ki jim je sreča otrok na sercu, gotovo ne bodo zamudili svojim otrokom s pomočjo šole oskerbeti potrebne izurjenosti, s katero si bodo svoj stan po moči zlahkovali ter spolnovali namen, ki ga imajo v človeštvu. Kolikor bolj se starši nezmožne čutijo, sami oskerbeti svojim otrokom potrebnega poduka, toliko bolj bi jim imela šola zaželena biti. Je pa, žali Bog! narobe. Naj bolj nevedni, naj bolj nerodni starši naj bolj zanikarno svoje otroke v šolo pošiljajo. Saj ravno s tim, da bolj skerbé, da doma pastirčeka ali zibalčico imajo, kot da bi svojim otročičem paše potrebnih naukov in koristne izreje v šoli privošili, kažejo, da so sirovi in zanikarni. Tudi za domače delo res smejo in morajo starši svoje otroke rabiti; pa skušnja uči, da starši, ki se jim samim malo delati ljubi, naj bolj z delom svoje otroke iz šole zadržujejo. Lepo bo staršem v poznejših letih otrok nadomestil, kar je pri delu s šolo zamudil, ako se bo ravnal po tem, kar se je v šoli naučil. Saj delo otrok, ki jih vabimo v šolo, je pač malo vredno. Res žalostno je, ako otroci sami v šolo prosijo, in jim starši ne privolijo! Bodi ravno nasproti! Ko vidita skerbna mati in oče, da gre otrok v sedmo leto — ali bolj prav, — ker starost ne more prav na tanko določiti, kdaj naj otrok šolo prične — kadar starši vidijo, da je um otrokov toliko zbujen, da more sprejemati šolske nauke, začnita mu obetati, da pojde v šolo. Modro mu prigovarjajta, kako bo lepo, ko

bo slišal v šoli veliko lepega od Boga, se naučil lepo brati in pisati. Varujta se neprevidno otroka pred šolo plašiti z zmišljenim popisovanjem šolskih kazni in z drugimi takimi reči. Vse to otroku šolo prigraja, da veselje do nje zgubi; — kar pa otrok z veseljem ne stori, malo sadu je od tega pričakovati.

b) Za poduk zbujenih otrok šola pričakuje. Najdejo se prepogosto starši, ki otrok doma nič ne učé; zato plačujem za šolo, da bom otroka tje učiti dal. Uboga šola, ki dobiva od staršev zanemarjene otroke.

Precej otrok pride gotovo bolj bistrin in od skerbnihi staršev podučenihi; kako lepo bi napredovali učenihi v šoli s temi, ker so starši že pričeli! Ali kaj početi? Veliko tacihi otrok pride v šolo, ki so jih starši komaj govoriti naučili. Ko je treba pred šolo po lepi navadi moliti, ali ko pride na versto v šoli keršanski nauk, kaj je početi, ko vidi katehet ali učenik, kako otroci s perstom okoli čela vertajo in z ročico rogovilijo po obeh straneh obraza in po persih, namesto da bi pobožno napravili sv. križ! Nekako nepriljudno je viditi, ko pride v šolo duhoven, prične v sredi 6 — 8 let starih otročičev „Oče naš“ moliti, pa namesto lepega izgovarjanja besedi čistiljive molitvice sliši neko žlobodranje po šoli, ki ga — Bog morda — otrok sam gotovo ne, pa tudi duhoven ne razumè. Čudno se zdi duhovnu, ko le malo otrok vidi med molitvijo z lepo in spodobno sklenjenimi ročicami. V marsikteri šoli bi se lahko prašala duhoven in učenik prvi mesec, ko prične otroci v šolo hoditi: Iz katerega dela ameriških divjin so neki prišli ti ubožčki v šolo? — Pa še bolj se čudita, ko vidita na dobro znanih obrazih otroških, da ta je iz te, ta iz une hiše doma, kjer prebivajo katoliški starši. To pa ni rečeno od te-le ali od une-le šole, ampak velja naj vsem, kjer se nahaja taka zanikernost pri starših.

Res je, da otroci zato hodijo v šolo, da bi se kaj naučili; ali težka je, kjer mora šola prvo dovzetnost za nauk še le buditi. Starši naj bi tedaj svoje male, preden jih pošljejo v šolo, vadili v poslušani in učenji, posebno v potrebnih molitvah.

Otroci umejo po otročje; po nauku prezvedenega podučevavca narodov sv. Pavla naj dajejo starši svojim otročičem lahke dušne hrane. Ali bi ne bilo lepo pa tudi blago kratkočasvanje očetom in materam, saj ob nedeljah in praznikih svoje ljube otročiče zbrati okoli sebe ter jim prav kratke, prijazne in podučljive zgodbiice ali povestice pripovedovati. Kdor si jo bo naj bolje vpomnil, naj bi prejel kako darilce, ali naj bi mu bilo plačilo zadovoljni obraz matere ali očeta, ali obljuba, njegovo pazljivost pohvaliti očetu ali komu drugemu, ki ga otrok spoštuje. Se ve da tudi s hvalo je treba modro ravnati, ker tudi pri otrocihi se kmalo pokazeta Adamček in Evica, ki bi rada več bila kot sta.

Tako pečanje z otroci ima svoje težave, od dela utrudeni materi in od skerbi potertemu tudi skerbnemu očetu bi se pač prileglo kako drugače si počiti; pa spomnita naj se naj večega prijatla otrok, Jezusa, ki utruden celodnevnega učenja, počitka iše pri ljubljenih jagnjičkih svoje čede, kliče: Pustite male k meni!

S takim in enakim ljubeznjivim ravnanjem bi se pri otročičih kaj lepo bistril um in blažilo serce.

Omenim le še, kako lepo priložnost, um zbuja in serce mečiti, imajo matere, ko učé otroke moliti. Naj potrebneje molitve, ki naj jih otročiči vsaki dan ne le z ustni temveč iz nedolžnega otroškega serca k Bogu pošiljajo — kakor križ, Oče naš, Češena Marija, Apostolska vera, priporočilo angeljčku varhu, mora že mati otročiču naučiti. Očitno spoznamo, da v šoli ne znamo tako učiti, kakor zna pobožna mati, zakaj njo je sam Bog naučil težke umetnosti. Naj bolj se prime serca otroškega molitev, ki jo otrok od matere zna, ljubezen, ki jo do matere ima, mu ljubezen do molitve vname.

Ako otrok že nekaj zna, ko pride v šolo, tudi do šole večé veselje dobí. Dobro se mu zdi, ako se vé prvičrat učeniku dobro odrezati; še bolj se trudi, da si ohrani zadovoljnost, ki mu jo učenik za pridni odgovor izreče.

c) Pa ni še dosti, da bi nam pošiljali starši le po umu izbujenih otrok v šolo, po sercu nepopačenih in vbogljiivih si želimo. — Velja že od uma, da se otrokom po nauku staršev naj bolje bistri, se pač ravno tako gotovo še bolj po skerbni izreji materni njih serce blaži. Komu ni znan pregovor, kdo ni prepričan njegove resničnosti: Jabelko ne pade daleč od drevesa. Razlagati ga smem z besedami sv. evangelija: Dobro drevo — dobri starši, rodi dober sad, odredijo navadno dobre otroke; malopridno drevo — malopridni starši, rodi malopriden sad, odredijo navadno malopridne otroke.

Serca ne blaži toliko beseda, kot ga nateguje zgled; posebno zgled tistih, s kterimi je po vezi ljubezni tesno sklenjeno, to so starši. Tako globoko se primejo vtisi lepihi ali slabih zgledov, ki jih dobó otrokovo

serce, da res mladenec ali deklica poti, ki sta jo v mladosti nastopila, tudi v starosti zapustila ne bota. Pobožni duh, ki ga je navdihnila bogoljubna Monika svojemu sinu Avguštinu, mu je tako globoko obtičal v sercu, da tudi zmotenemu, zgnbljenemu se niso popolnoma prilegle bukve, v katerih je pogrešal sladko ime Jezusovo.

V vaših rokah, starši! so mlade dovzetne serčica vaših ljubih malih. Skerbite toraj, da jih mlade prav izobrazite; naj bodo od začetka široke proti verhu, odperte vsemu kar je zgoraj, kar je lepo, dobro in sveto; ozke navdol, zaperte spačenostim posvetnim. — Kakor hitro zapazite pri otrocih, da med pšenico, ki ste jo sejali, se jame kazati tudi od hudega zasejana ljuljka hudega nagnjenja, — ošabne svojglavnosti, lastnoljubne lakomnosti, togotne nepokoršine, sovražne nevošljivosti; — z vsim trdom skerbite, da se vam ranica, ki jo izdren plevel sercu vaših otrok napravi, smilila ne bo; brez usmiljenja zatirajta hudo pri svojih otrocih. Kadar pripeljete otroke v šolo, naznanite naj terje korenino hudega nagnjenja otrokovega učeniku, da on dalje obrezuje in plevel zatira. Mlado drevesce se nagne, kamor hočete; veliko se več vravnati ne da.

Tudi pokoršine morajo otroke starši učiti. Otrok čuti dobrotno ljubezen staršev in ta v njem hvaležno vdanost do staršev budi. Spoštovanje do staršev je otroku vsa veljava, ki se ji mora ukloniti. Oče so ukazali — mati so rekli — to naj bo otrokom vselej dovolj in jim je tudi — se vé kolikor spačena natora človeška dopuša — ako le starši nikdar ne odstopijo od svojega povelja in svojeglavne volje otrokom nikoli ne pusté.

Kdor koli bereš te verstice, morebiti porečeš: Veste kaj, preveč ste sporočili staršem. Če boste toliko zahtevali od njih, se bodo bali otroke vam v šolo voditi — in porečejo: Če moramo vse to starši pri svojih otrocih oskerbeti, preden jih v šolo pošljemo, — koga bo pa šola delala z otroci?

Nič se ne boj, dragi moj! Ne bodo se pregnali starši v spolnovanji svojih dolžnosti ne. Vedi, ko bi si res prizadevali vse to dopolnovati, potem bi še le šoli res dobro njivco pripravili, kjer bi njeni nauki nahajali pravo vlago in bi obetali obilo sadu. In ako bi starši vse to storili, preden nam otroke v šolo pošljejo, ako hočemo pri otrocih pravo izrejo doseči, šola ino starši bomo imeli z združenimi močmi obilno opraviti. Da te tega prepričam, pokazati ti hočem še

2. Otroka v šoli.

Starši! kadar so vam vaši ljubi mali pod varstvom Božjim lepo dorastli do brihtnosti in do let, ki jih šola zahteva, le veselo in zaupljivo jih pripeljite v šolo. Gotovo resničen je pregovor: Majhni otroci majhne skerbí, veliki otroci velike skerbi; skerbi za otroke rastejo z vsakim dnevom. Zaželeno vam bodi, da v šoli imate napravo, ki vam vedno težjo butaro izreje otroške nositi pomaga. Od kar ste svoje otroke šoli izročili, teža skerbi za njih blagor na dvojnih ramah sloni. Tudi šola smemo imenovati prav natorno, po božji naredbi vstanovljeno izrejnico mladosti.

Vir njen je zastavljen na prirojeno postavo človeške nature, po kateri za to, česar sam doveršiti ne morem, pri svojem bratu išem pomoči. Starši sami nezmožni, svoje otroke tako izrediti, kakor je njih za blagor njihovih otrok vneto serce želelo, skerbé si dobiti pomočnikov, ki so zmožni s svojo večjo umetnostjo bolj na tanko otročiče izuriti. Tako se je pričela primerna zveza, ki mora biti med starši in podučevalci njih otrok, po kateri prevzame vsaki svoje dolžnosti, podučevavec skerb, otročiče kar je moč dobro učiti in njih serce boljšati, starši skerb, podučevalce svojih otrok hvaležno podpirati. Kdor vživa dobrote tudi dolžnosti z njimi prevzame. Od tod tudi izhaja spoštovanje, ki ga ljudstva učenik, ako je tega imena s svojo večjo oliko vr eden, po pravici pričakovati sme.

Ako išemo šoli poterjenja od Gospoda samega, nam ni treba hoditi v raj, da bi ondi kazali naj bolje šolo, v kateri je Gospod sam podučeval Adama in Evo; ni se nam treba toliko sklicevati na Božjo napravo, s katero je Bog neukretno ljudstvo svoje po posebnih možeh podučeval in ga odrejal. Reči smemo le: Velikokrat in po mnogih potih je govoril Bog po prerokih, poslednjič, tiste dni, nam je govoril po svojem Sinu. Ta se imenuje po vsi pravici učenik, ki uči z močjo. Napravil je za ves človeški rod učilnico, ki s soglasno omiko uma in serca, ljudstva vé voditi, da dosežejo svoj preimenitni namen, časno in večno srečo. Ne le z močjo, tudi ljubeznjivo je On učil; v Njem ljubezni polnem učeniku, je vterjena prava vez, ki učenika in učence lepo sklepa. — Le toliko tedaj šole svoj namen dosegajo, kolikor so resnični posnetek šole Jezusove. Ta resnica menim, je tako jasna, kakor je jasno, da brez Kristusa sreče za človeštvo ni; ali kakor vsaki vé, da brez solnca dneva bi ne bilo. Zlo pa jo vendar prezirajo vsi, ki tako radi s svojim jezikom zalecvajo in v svojih

spisih nasvetujejo, naj bi se ločila šola od cerkve — ali z drugimi besedami, naj bi se odpravil iz šol duh kersanski. — Materna zvesta pomagavka, naj bo nje hvaležna hčerka, cerkvi naj šola skerbno pomaga; naj bo z njo nadaljevalka zveličanega dela Kristusovega, naj skerbi z njo vse priyabiti k Kristusu, da postanejo deležni obljud njegovih.

Kakor so tedaj starši svoje otročiče sprejeli od Boga samega v izrejo, tako jih izroča šoli Gospod sam, po svoji namestnici sv. cerkvi.

Domača izreja in šola imate tedaj ravno tisti namen: Po Gospodovem povelji nad Njegovimi ljubljenci čuti, jih podučevati in za njih telesni in dušni blagor skerbeti.

Otrok v šoli je tedaj ravno tako v varstvu namestnikov Božjih, kakor pri svojih starših. Pomniti pa je le: Tudi šolarčki vedno ostanejo vaši — ljubi starši! le hranjenčki šole so.

Zato si morata, potem ko so otroci šoli izročeni, dom in šola prijazno roke podati, in v lepi vzajemnosti za odrejo otrok skerbeti. Kteri koli iz med nju dolžnosti svoje ne stori, se zlo pregreši. Šola! le tudi ti vedi, kaj imaš izročnega, in kdo ti je izročil! Mladino, — staršev, človeštva podporo, sv. cerkve lepoto, angelov in Boga samega veselje. Ti vsi tedaj smejo tirjati, da se jim odgovoriš, kako so ljubi mali v tvojem varstvu oskerbljeni! —

Ne more pa naše kratko sporočilo razlagati bolj natančno, kako naj se ravna v šoli z otroci, le kratko naj še opomni posebnih priložnost, v kterih naj bi se lepo vjemala šola in domača izreja.

Gotovo je to: Šola naj lepo zida na podlago, ki jo ji domača izreja preskerbi; domača izreja naj krepko podpira, kar je šola zidala.

Kader se cepi mlado drevesce, se morata divjaček in cepič lepo vjemati; tako se mora šolski poduk z domačo izrejo lepo skleniti, precej pri začetku šole. Z ljubeznjivostjo materno, in z zvesto, modro skerbjo očetovsko se poniža učenik do slabotne zmožnosti malih; z njimi otrok postane, da nauke umu in sercu otroškemu dovzetne napravi. Težke te umetnosti — slabim slab postati, da bi slabe pridobil; vsem vse postati, da bi vse zveličal (1. Cor. 9, 22.), se mora pa učenik sam učiti in sicer prav posebno v bukvah ljubezni.

Ljubiti otroke je šoli kakor staršem poglavitno pravilo, ki jih uči izrejo otrok prav vravnati. Učenika, ki sebi izročene male ljubi, — veseli obraz, pohlevna beseda, priprosti nauk, mične prilike, dobrovoljno opominovanje, poterpežljivo 10-kratno, 100-kratno ponavljanje, kmalo popolnoma njemu vda otroške serca in kdor stopi v njegovo šolo, nehote se spomni ginljivo lepe podobe evangelijske, ki nam kaže Jezusa, zgled učnikov, v sredi ljubih malih, žarečega mile ljubeznjivosti do njih. Učenik, ki tako s svojimi šolarčki ravna, jih tudi kmalo popolnoma spozna. Lepo, odkritoserčno mu mali navadno pripovedujejo, kako opravljajo svoje juterne in večerne molitve; razodevajo mu, kako so s svojimi bratci in sesticami prijatli, odkrivajo kakšne tovaršije, kakšne igrače imajo; ne zamolčijo mu, kako se vedejo na samem, kako z drugimi. Iz tega pa kmali vé, kje je treba napénosti poravnati, kje pomankljivosti spolnovati. In ko pridejo starši — kakor učenik pričakuje — poprašat za svojega otroka, jih lahko opomni, kaj naj pri izreji otroka popravijo. Tako se z združenimi močmi odpravljajo napénosti otročje. Naj bi pač tudi res tako bilo! Ali kaj, ko staršev naj večkrat let' in dan blizo ni! Le če bi se učenik čez otroka pritožil, ali če po svoji dolžnosti napénosti otročje domu naznani, ali otroke ojstreje posvari; le ko pride čas perve spovedi ali pervo sv. obhajilo, in se leni in preporedni otroci k sv. zakramentom ne pusté; le takrat zvedo nekteri starši za učnike, da jim, ali obstransko, ali če so dovolj zarobljeni, gerdo zabavljajo — namesto se svoje zanikernosti sramovati in otroke zasluženó posvariti. Taki nespametni starši pač še več pripomorejo, kot nevkretnost malih, ki pač res veliko truda učenikom prizadeva, da je resničen stari latinski pregovor: Quem dii odere, pädagogum fecere, ali po domače: Ubogi so ljudski učitelji!

S tem pa nikakor nočemo enostransko zagovarjati merzlote tlačanskih učiteljev, ki bi le svoje ure v šoli dopolnili in se malo zmenili, ali se otroci kaj naučé ali ne; tudi ne priterdimo s tem odljudnosti, ošabnosti, po kteri bi se učitelju komaj vredno zdelo, priprostim staršem na njih priproste vprašanja odgovarjati. Obema velja doseči silo imenitni, že omenjeni namen; tedaj je posvetvanja prijaznega obema potreba.

Omenimo še otroka v šoli, med šolskim letom.

Vsaka ura ima za otroka, kakor tudi za odrasenega neprecenljivo vrednost; kolike vrednosti je celo leto, kolike vrednosti posebno otroku, ki mu čas mladosti tako naglo hiti. Tedaj, otroci! čas prav obračajte. (Sir. 4, 23.)

Veliko se mora tedaj otrok v celem letu naučiti. Čas za šolo pa je le po 2, 3, k večjemu po štiri ure na dan odločen. Ako ga učitelji še tako skerbno porabijo, kje so v stanu v tem času vsakemu otroku posebej potrebni nauk pojasniti, mu z njim serce ganiti in mu ga v spomin vtisniti? In če bi mu ga tudi, komu ni znano, kako pozabljive so razmišljene otročje glavice? Če tedaj otroci po dokončanem šolskem letu dostikrat malo vedó, in tudi razredba ni po volji ne otrokom ne staršem, kdo je naj večkrat tega kriv? Iz tega, da v ravno tisti šoli nekateri otroci prav lepo napredujejo in pri slabih zmožnostih, ki so pa doma pridno v šoli razlagano izdelovali in ponavljali, druge sicer bolj bistre glavice zeló osramoté, smemo skleniti, da šola menda ni vsega kriva, temveč zanikernost otrok in neskerbljivost staršev, ali njih namestnikov, ki jim pusté, da jim doma pajk bukvice prepreda. Hočejo starši, da bo iz šole kaj sadu, naj tudi doma otrokom čas puste za šolo skerbno ponavljati, in ker že otrok dobro sicer spozna pa slabo raji stori, naj jih k učenju opominjajo.

Nobenkrat pa bolj potrebno ni, da si dom in šola lepo pomagata, kot pri pripravljanji za perve zakramente. Več veselja, pa tudi več truda šola nobenkrat nima, kot takrat, ko je treba zgubljene sinčke po prvi spovedi k nebeškemu Očetu nazaj peljati, ali nove učenčike k Jezusu pri prvem sv. obhajilu.

Šola in dom pri teh priložnostih le prerada premalo storita. Ni še zadosti, ako so se za prvo spoved naučili otroci odropotati očitno spoved, spoved skleniti in kes moliti. Serce ima pri svetih zakramentih posvečevano biti, tedaj serce se mora za nje pripravljati; pa ne le za enkrat, ampak za celo življenje. Vedita dom in šola, da rečem ob kratkem, vedita, kakoršina bo prva spoved vaših otrok, taka bi utegnila tudi zadnja biti! — Kako milo se v cerkvi pogrěšajo zlasti matere, sicer vselej, kadar otroci k spovedi gredó, posebno pa, ako se jim toliko z delom mudí, ali se jim truda vredno ne zdi, da bi otročiče, ki so morda zavoljo materne neskerbljivosti Očeta naj boljšega zapustili, saj same spet k njemu peljale! Šola in dom skerbata, da bi otroci dan prve spovedi do smerti pomnili!

Še lepši in gotovo naj častitljivi in naj srečnejši za otroke je dan prvega sv. obhajila; naj bo tudi staršem in šoli svet! Enkrat govori Gospod, in drugo ravno tega ne ponavlja, so besede pobožnega Joba (33, 14), s katerimi prav kratko imenitnost prvega sv. obhajila zaznamvamo. Ker se o tem z malim ne da veliko povedati, naj se tu le opomni: Šola ali sploh ti, ki otroke zato pripravljajo, naj verjamejo, ako so le to svojo nalogo prav spolnili, ter otročiče za prvo sv. obhajilo prav pripravili, naj imenitnejši del iz med vseh svojih dolžnost ste spolnili! Starši pa naj pomnijo: Jezus je materam rekel, pustite male k meni! Zdaj pa vam pravi: Peljite male k meni!

Imel bi še veliko omeniti, kako naj obe odredilnici otrok skup se trudite preimenitno nalogo svojo dobro rešiti, imel bi saj še omeniti, kako naj bi šola pri koncu šolskega leta še enkrat po Tobijevo svojim rejenčkom, ki jih izpusti, ponovila jedro nauka, ki jih osrečuje celo življenje; imel bi omeniti, kako naj bistarši sami hvaležnost do šole s tem skazovali, da bi ne dopustili, da se to, kar je bilo v šoli zidano, naglo spet podira; pa da spis letošnji preveč ne naraste, naj bo le vam, ljubi šolarčki, še rečeno: „Spomnite se, kakošne in kolikošne dolžnosti in težave imajo z vami starši in šola! Skerbite, da ta dvojni trud pri vas ne bo zastonj. Pridno se poprimite lepih priložnost, da se kaj naučite. Zlate leta življenja so človeku leta učenja. Kolikor mlad se naučiš, toliko si za starost oskerbiš“.

Ravnatelj.

II.

Predstojniki in učitelji.

Juri Zavašnik, korar, knezoškofijski konzist. svetvavec, razločnik v šolskih rečeh i. t. d.

Franc Kramar, dekan, šolski okrajni nadzornik, knezošk. konz. svetvavec, ud c. k. kmetijske družbe na Kranjskem.

Jožef Hafner, fajmošter v pokoji, šolski oskerbnik.

Franc Rome, ravnatelj, katehet in mestni kaplan, je učil v vsih 4 razredih keršanski nauk, v 4. razredu zgodbe sv. pisma in evangeli, tudi ponovilo keršanskega nauka v nedeljski šoli; skupaj 10 ur v tednu.

Jožef Kramar, učitelj, je učil vse predmete 4. razreda; skup 18 ur v tednu.

Lovro Sadar, učitelj, je učil vse predmete 3. razreda, petje v vseh razredih in je oskerboval tudi cerkveno petje; skup 23 ur vsaki teden.

Franč Kokalj, je učil v II. razredu vse predmete in risanje v 4. razredu; skup 22 ur v tednu.

Janez Gorjanec, je učil vse predmete v I. razredu; 22 ur v tednu.

Šolsko leto 1866 se ni bilo pričelo, kakor je lansko sporočilo naznanjalo, 2. oktobra; tisti dan so milost. knezoškof delili pri Fari zakrament sv. birme; začelo se je bilo teden pozneje. Zahvalna slovesna sv. maša bo 24. julija v cerkvi sv. Jakoba.

Preskušnje: za 1. in 2. razred 23. julija dopoldne; za 3. razred popoldne; za 4. razred 24. julija dopoldne.

Prihodnje šolsko leto se prične s sloves. sv. mašo 2. oktobra. Učila se bo vprihodnje tudi v Loki sadjoreja; ravno se pripravlja obzidje za odločeni prostor v tukajšnjem šolskem vertu.

Učenci so bili o pol osmih vsaki dan pri sv. maši, ter so spodbudno prepevali; 4 - eni 5krat so šli v letu k sv. zakramentom ter skup bili obhajani s skupnimi molitvami pred in po sv. obhajilu.

Posebno slovesno smo obhajali praznik sv. Alojzja; prejelo je ta dan 25 učencev prvo sv. obhajilo, katerim so se pridružili tudi drugi učenci. Slovesne sv. maše z nagovorom se je vdeležilo tudi veliko staršev in drugih šolskih prijateljev.

Število učencev.

V	I. razredu		115
"	II. "		71
"	III. "		42
"	IV. "		38
"	nedeljski šoli v I. in II. razredu	. . .	87
Skup			353.

III.

Razredba učencev.

I. RAZRED.

Darila so prejeli:

Krek Luka iz Selc.
Pintar Luka iz Hatavel.
Kalan Franc iz Godešič.
Kuralt Jože iz Žabnice.
Logonder Peter iz Pevna.

Pohvaljeni so bili:

Homan Anton iz Loke.
Hafner Jože iz Loke.
Rihtaršič Janez iz Hatavel.

Dolenc Janez iz Ljuše.
Arhar Franc iz Ljuše.
Maček Tomaž iz Javorja.
Siherl Lorenc iz Lipice.
Jenko Gašper iz Pevna.
Tavčar Primož iz Suhe.
Kaiser Janez iz Papirnice.
Kruh Jože iz Suhe.
Oman Franc iz Suhe.
Zaveršnik Franc iz Loke.
Pokorn Matevž iz Loke.
Leskovic Juri iz Puštala.

Dobro so se učili:

Benedik Matevž iz Stare loke.
Berčič Franc od sv. Duha.
Berčič Juri iz Stare loke.
Blaznik Franc iz Loke.
Dagarin Janez iz Pušala.
Debelak Anton od sv. Duha.
Debelak Janez iz Loke.
Dermota Juri iz Loke.
Eržen Peter od sv. Duha.
Eržen Tine od sv. Duha.
Feigel Izidor iz Železnikov.
Franc Šimen iz Lipice.
Gasser Franc iz Stare loke.
Godic Jernej iz Pušala.
Golob Franc iz Loke.
Gosar Jože iz Dupljan.
Hafner Franc iz Loke.
Hafner Franc iz Stare loke.
Hafner Janez iz Stare loke.
Hartman Matevž iz Suhe.
Homan Janez iz Pulverca.
Jamnik Janez iz Godešič.
Jugovic Janez iz Stare loke.
Jugovic Tomaž iz Stare loke.
Kalan Andrej iz Pevna.
Kalan Franc iz Pevna.
Kalan Korl iz Loke.
Kalan Primož iz Mavčič.
Karlin Franc iz Suhe.
Karlin Jože iz Stare loke.
Ličar Janez iz Stare loke.
Oblak Jože iz Trate.
Pintar Lorenc od sv. Duha.
Planina Lorenc iz Loke.
Plestenjak Matevž iz Suhe.
Pokorn Janez iz Loke.
Pokorn Tomaž iz Stare loke.

Porenta Jakob iz Stare loke.
Rupar Franc iz Loke.
Sušnik Jože iz Loke.
Šifrer Jože od sv. Duha.
Tavčar Matevž iz Loke.
Tratnik Franc iz Stare loke.
Triller Franc od sv. Duha.
Triller Franc iz Suhe.
Triller Janez iz Dorfarjev.
Triller Janez iz Starega dvora.
Verčič Franc iz Stare loke.
Zaveršnik Luka iz Loke.
Žitnik Franc iz Pušala.
Žontar Jernej iz Loke.

Slabo so se učili:

Benedik Anton iz Loke.
Bernik Janez iz Loke.
Blaznik Franc iz Loke.
Fojkar Tine iz Loke.
Hartman Franc iz Suhe.
Jelovčan Jože iz Zminca.
Karlin Janez iz Suh.
Lotrič Andrej iz Stare loke.
Oblak Jože iz Loke.
Pekovc Janez iz Stare loke.
Perko Andrej iz Loke.
Pernel Anton iz Loke.
Plestenjak Tine iz Suhe.
Poljanec Franc iz Loke.
Tavčar Urban iz Pušala.
Triller Urban od sv. Duha.
Verčič Janez iz Stare loke.
Žnidar Jakob iz Suhe.

Štev. 115.

8 učencev je med letom šolo popustilo; poslušat jih je hodilo drugega pol leta 18.

II. RAZRED.

Darila so prejeli:

Klobovs Janez iz Loke.
Lah Evgen iz Ipave.
Košmel Blaž iz Železnikov.
Sušnik Avgust iz Loke.

Pohvaljeni so bili:

Ferlan Štefan iz Žir.
Maher Janez iz Loke.
Logonder Martin iz Žabnice.
Lužan Janez iz Žabnice.
Pintar Janez iz Breznice.
Bajt Juri iz Poljan.
Bohinc Jože iz Podreč.
Lušina Franc iz Gostet.
Porenta Franc od sv. Duha.
Všeničnik Gregor iz Poljan.
Žontar Tine iz Lipice.

Dobro so se učili:

Ambrožič Janez iz Zminca.
Bergant Franc iz Suhe.
Bernik Anton iz Stare loke.
Blaznik Tine iz Loke.
Dolinar Engelbert iz Idrije.
Dolinar Tine od sv. Duha.
Eržen Janez iz Černomlja.
Franc Rudolf iz Loke.
Hafner Andrej iz Stare loke.
Hafner Franc iz Stare loke.
Hafner Jože iz Loke.
Humer Jože iz Veštre.
Jenko Peter od sv. Duha.
Jugovec Franc iz Veštre.
Kašman Janez iz Loke.
Kalan Janez iz Mavčič.
Kalan Jože iz Suhe.

Karlin Gregor iz Loke.
 Križnar Janez iz Loke.
 Langerholz Jakob iz Moškrina.
 Langerholz Peter iz Stare loke.
 Letnar Matija iz Loke.
 Oman Janez iz Žabnice.
 Oman Miha iz Suhe.
 Oblak Andrej iz Loke.
 Peternel Matevž iz Loke.
 Pivk Andrej iz Loke.
 Rupar Matija iz Loke.
 Šifrer Jože iz Stare loke.
 Šifrer Jože iz Žabnice.
 Svoljšak Jože iz Stare loke.
 Vavpetič Janez iz Loke.
 Žagar Jože iz Papirnice.

Slabo so se učili:

Hafner Luka iz Stare loke.
 Hartman Jakob iz Suhe.
 Jugovic Jakob iz Pevna.
 Košenina Anton iz Loke.
 Müller Pavl iz Loke.
 Osterc Juri iz Puštala.
 Pokorn Franc iz Stare loke.
 Šabic Franc iz Loke.
 Siherl Franc iz Studenca.
 Volčič Franc iz Loke.
 Volčič Janez iz Loke.

Štev. 71.

12 učencev je med letom šolo popustilo.

III. RAZRED.

Darila so prejeli:

Lah Rihard iz Ipave.
 Jeraj Janez iz Mayčič.
 Koblar Anton iz Železnikov.
 Šubic Janez iz Poljan.

Pohvaljeni so bili:

Potočnik Tomaž iz Železnikov.
 žl. Höffern Ernest iz Ljubljane.
 Šubic Juri iz Poljan.
 Jelenc Štefan iz Železnikov.
 Demšar Franc iz Železnikov.
 Štamcar Daniel iz Preddvora.
 Karlin Andrej iz Stare loke.
 Kuralt Pavl iz Žabnice.
 Dagarin Luka iz Puštala.

Dobro so se učili:

Bergant Jože iz Loke.
 Debelak Jakob iz Loke.
 Debevc Franc iz Loke.
 Fraj Anton iz Loke.
 Gaber Peter iz Stare loke.
 Godec Anton iz Loke.

Jamnik Anton iz Puštala.
 Kalan Juri iz Stare loke.
 Košir Franc iz Suhega dola.
 Kunstelj Janez iz Loke.
 Lužan Jakob iz Žabnice.
 Notar Peter iz Puštala.
 Rupar Franc iz Puštala.
 Triller Leopold iz Loke.
 Vodnik Tine od sv. Duha.
 Zaveršnik Jože iz Loke.
 Žebre Janez iz Loke.

Slabo so se učili:

Arhar Franc iz Loke.
 Bogataj Anton iz Stare loke.
 Gvajc Franc iz Loke.
 Krek Janez iz Stare loke.
 Osterc Matevž iz Puštala.
 Poljanc Jakob iz Loke.
 Svoljšak Juri iz Loke.
 Šifrer Jože iz Žabnice.
 Zakotnik Miha iz Dorfarjev.

Štev. 42.

3 učenci so med letom izostali.

IV. RAZRED.

Darila so prejeli:

Kos Franc iz Selc.
 Zupančič Tomaž iz Dobrave.
 Trobic Matevž od sv. Osvalda.

Pohvaljeni so bili:

Kramer Ernest iz Loke.
 Kregar Franc iz Loke.
 Franc Juri iz Loke.
 Elsner Adolf iz Postojne.

Balanč Lovre iz Bukovšice.
 Ravnihar Dragotin iz Selc.
 Porenta Franc iz Bitna.
 Tavčar Jakob iz Loke.

Dobro so se učili:

Ažbe Janez iz Javorja.
 Berčič Peter iz Stare loke.
 Blaznik Janez iz Loke.
 Bohinc Miha iz Podreč.
 Deisinger Franc iz Loke.

Jesenko Nace iz Poljan.
Kaiser Jože iz Stare loke.
Kokalj Janez iz Bitna.
Kopač Andrej iz Loke.
Kuralt Anton iz Žabnice.
Kušar Janez iz Reteč.
Langerholc Franc iz Stare loke.
Mezeg Martin iz Selc.
Pernel Franc iz Loke.

Slabo so se učili:

Eretič Janez iz Loke.

Eržen Gašper iz Selc.
Jenko Franc iz Pevna.
Korbič Andrej iz Loke.
Košenina Luka iz Puštala.
Kump Matija iz Loke.
Pajer Ferdinand iz Loke.
Reigel Juri iz Loke.
Tavčar Janez iz Loke.
Vavpetič Franc iz Loke.

Število 38.

3 učenci so izostali.